

Engelsbergs Bruk och Oljeön 2013-09-14

Lördagen den 14 september gick MCHK Gävleborgs höstresa med buss till ett par mycket intressanta platser, nämligen Engelsbergs Bruk och Oljeön som finns vid Ängelsberg strax bredvid.

Under ledning av vår egen Rolf Markström (bild 1) kördes vi fint som vanligt av Busspojken ägare Knut "Knutte" Tallbo (bild 2) till Ängelsberg för lunch. Var ligger denna plats, tänker säkert vän av ordning, jo, den ligger sydost om Fagersta vid sjön Åmänningen. Efter en mycket god lunch, delades gruppen, så hälften fick åka till bruket och den andra halvan till oljeön.

Järnhanteringen vid Engelsberg bedrevs i början av bergsmän, men under 1680-talet växte bruket fram under häradshövding Gyllenhök och ägdes sedan bland annat av släkterna Söderhielm och Timm då det inköptes av Avesta Jernverks AB 1916. Bruket består idag av Mulltimmerhyttan, Gruvbod, Brukskontor, Våghus, Hammarsmedjan och Mangårdsbyggnad. Under mycket stor inlevelse guidade Helena Andrén-Niemi (bild 3) oss genom byggnaderna och berättade om det hårda livet, bland annat i hyttan (bild 4). Förtjänsten var för de flesta arbetarna 1 kr/dag, utom för några väldigt tunga och mycket varma arbeten där förtjänsten var hela 1,60 kr/dag och vissa fick även en liter brännvin om dagen att tulla på för att stå ut.

Ut till oljeön, tar man sig med den lilla färjan Petrolia (bild 5), och det är världens äldsta bevarade oljeraffinaderi (bild 6). Allt detta tillkom på grund av en man som hette August Ålund, som kom på att han skulle raffinera olja i Bergslagen. Chansen att lyckas var nästan lika med noll, men han experimenterade med olika oljor som ledde till bränder och misslyckanden. Dessutom slog blixten ner 1873, så att bara grunden återstod. August Ålund lyckades dock trots alla motgångar och 1875 stod fabriken klar på oljeön utanför Engelsberg (som stavingen var vid denna tid), och det tillverkades lysolja, fotogen och olika fetter. Att verksamheten fanns på en ö, var ganska självskrivet, det gällde ju att förhindra att elden skulle komma till fastlandet om/när olyckan var framme. Vår guide på oljeön var Gudrun Söderberg, som bland annat här förevisar en filmprojektor för barn, som var rent livsfarlig, den hade kunnat flyga i luften vilken sekund som helst med den eldfångda olja som den drevs av (bild 7).

Hemfärden gick via Norberg och Elsa Anderssons konditori för kaffe och en härlig Tangotårta. Detta berömda konditori öppnade 7 maj 1916 i lokaler som är ända från 1700-talet, och tar du/ni ett besök dit, glöm inte att titta på de gamla målningarna inne i huset.

Helt plötsligt blev det dock ett häftigt slut på fiket, någon upptäckte att det stod en gammal och mycket fin Rolls-Royce utanför

(bild 8) och därtill en Velocette, där ägarparet satt "på vårt fik". Det slutade med att mc-mannen fick starta, så att vi fick dra i oss de härliga tonerna (bild 9).

Text och Foto: Caj Abrahamsson

Rolf Markström och "Knutte" Tallbo

Helena Andrén-Niemi och Hyttan

Färjan Petrolia och Oljefabriken

Gudrun Söderberg med "filmprojektorn" och en fin Rolls-Royce

Velocette